

Unha perspectiva sobre o estado do mundo ou o ABC do ecoloxista profundo. O legado radical de Pentti Linkola (1932-2020)

A Perspective on the State of the World, or The ABC of the Deep Ecologist. The radical legacy of Pentti Linkola (1932-2020)

Javier Romero Universidade de Salamanca (España).

Resumo

*A través do seguinte traballo recupérase un artigo do pensador ambiental finlandés Pentti Linkola (1932-2020), publicado orixinalmente na obra **Can Life Prevail? A Radical Approach to the Environmental Crisis** (2004). Este artigo esquecido de ética ambiental ofrece unha perspectiva radical pero firmemente fundamentada sobre os problemas ecolóxicos que ameazan a biosfera, ademais de ofrecer unha visión particular e única da ecoloxía profunda. Despois de pasar a maior parte da súa vida traballando como pescador e filósofo profesional, hoxe é un dos principais expoñentes da ecoloxía profunda en Finlandia. Este traballo pon a disposición do público hispanoparlante por primeira vez a escrita lúcida e desafiante de Linkola.*

Astract

*This work recovers a article written by Finish environmental thinker Pentti Linkola (1932-2020), originally published in the book **Can Life Prevail? A Radical Approach to the Environmental Crisis** (2004). This forgotten article in environmental ethics provides a radical but grounded perspective on ecological problems that threaten the biosphere, as well as offer a unique vision into deep ecology. Having spent most of his life working as a professional fisherman and philosopher, today he is among the foremost exponents of the philosophy of deep ecology in Finland. This work makes the lucid, challenging writing of Linkola available to the Spanish-speaking public for the first time.*

Palavras chaves

Pentti Linkola; ecoloxía profunda; crise ecolóxica; ecoética; natureza.

Key words

Pentti Linkola; deep ecology; ecological crisis; environmental ethics; nature.

Unha perspectiva sobre o estado do mundo ou o ABC do ecoloxista profundo (Primeira parte)¹

Filosofía para o home común

A repetición é a nai da educación: non hai nada novo baixo o sol. Pretendo volver sobre algunhas cuestións básicas relativas á biosfera. Despois de todo, a paciencia é unha virtude.

Primeiro punto: a explicación do mundo é sinxela. As cousas sempre son fáciles de entender cando queres que sexan así. Moitas persoas teñen unha tendencia peculiar a complicar as cousas. Quizais cren que o mundo é máis interesante así. Un pensador, porén, non complica as cousas promovendo a confusión. Pensar é redución, poda.

Segundo punto: o relativista (un deses “*por un lado... pero por outro...*”) está equivocado. Dende o mesmo punto de partida, o fundamento, a premisa, só se pode chegar a unha conclusión. Noutras palabras: só hai unha verdade para cada cousa.

Só hai unhas poucas cuestións importantes en existencia, e só algunhas ecuacións

---

1 Linkola, P. (2004). *Can Life Prevail? A Radical Approach to the Environmental Crisis*. London: ITP, pp. 167-171.

significativas. E só hai un problema considerable no mundo: o empobrecemento da vida na Terra –a diminución da riqueza e a diversidade da vida–.

Só se está a producir un proceso notable: a humanidade está loitando contra outras criaturas polo espazo vital. As disputas internas da humanidade son só indirectamente interesantes, dependendo do grao en que os seus efectos preserven ou destrúan a biosfera.

Non hai lugar para o nihilismo neste mundo

Hai tipos sabios que buscan cuestionar o valor da vida, e din que a continuidade da vida no mundo non é preocupante. Ou afirmarán que a continuidade da vida é de menor interese que algunha fonte de pracer temporal que a ameaza (como os dereitos humanos ou a democracia no mundo dos homes). A única verdade é que a continuidade da vida é un fundamento básico para toda criatura, incluso para todo individuo humano. Cando a destrución da vida se faga tanxible, incluso os nihilistas mudarán os seus costumes. Tamén hai charlatáns que sinalan o escaso significado do noso propio planeta en relación co universo no seu conxunto. A única verdade aquí é que ningún animal, nin tan sequera o home, é capaz de comprender o valor do universo. O cosmos, o espazo, non ten importancia.

O noso propio sistema solar é a única realidade.

A importancia relativa dos asuntos máis significativos é bastante evidente. Non hai nada por riba da esixencia da continuidade da vida: todos os demais intereses están por debaixo dela. Como o ecoloxista profundo fai fincapé naqueles factores beneficiosos para a preservación e a continuidade da vida, os seus argumentos sempre estarán por riba de todos os demais.

A estratexia inútil do home

Xa hai séculos que o home se liberou do sistema da natureza, é dicir, do equilibrio das poboacións reguladas polas cadeas tróficas. A humanidade xa non é parte da natureza. A humanidade de ningún xeito compite con outras formas de vida e -agora que os laboratorios derrotaron todas as enfermidades notables- xa non está ameazada pola natureza. A humanidade é o soberano completo da biosfera.

Ao igual que outras especies animais, a humanidade comprobou a súa produción de descendencia ao longo dos séculos, pero, a diferenza doutras especies, dun xeito totalmente inadecuado. Sábese que unha regulación próspera e suficiente se practicou só nalgúns períodos da historia humana temperá. O home tamén limitou o uso dos recursos naturais, pero de novo dun xeito totalmente insuficiente.

Agora a maior parte da humanidade entrou nunha nova era histórica, a da economía de mercado, na que a venda de liquidación de recursos naturais non coñece fronteiras. Coa reprodución aínda sen control, a poboación humana aumentou ata un tamaño monstruoso e asasino. A humanidade alcanzou unha etapa de desenvolvemento na que está a reemplazar todas as outras formas de vida no planeta a un ritmo moi rápido e, en última instancia, está destinada a consumirse a si mesma.

A obxección formulada polo ecoloxista profundo

O gardián da vida, o ecoloxista profundo, non aceptará o progreso como fin da evolución e rexeitará a posición dominante que asumiu o home. O ecoloxista profundo sinala que a especie humana tamén ten un lado de conservación: calidades de humildade e abstinencia. Estas calidades maniféstanse nalgúns poboacións a través de costumes, formas de vida, ideas e cosmovisións. O protector da vida tentará fortalecelos para que o progreso que leva á devastación total poida frear, ou polo menos frear. O mellor exemplo para a inclusión de elementos sustentadores dentro da especie humana é o propio ecoloxista profundo.

O amor máis grande do mundo

O ecólogo profundo non ve a evolución como algo suicida, senón como unha forma de enriquecemento perpetuo (destinado a durar ata o solpor): o enchido dun número crecente de novos nichos ecolóxicos, o que leva a unha maior diversidade de formas, razas e especies, e a un maior número de organismos. A evolución caracterízase máis pola especiación que pola extinción das especies (máis polo éxito que polo fracaso), engadindo cada vez máis alegría á vida.

O que o ecólogo profundo ama é o todo. Aí reside a beleza, a riqueza e o maior amor. O ecólogo profundo non entende o amor cristián-humanista polo home, que mesmo no seu mellor momento se estende só a unha nación ou humanidade: vé isto como unha forma de endogamia, egoísmo e masturbación.

Cal é a posición da humanidade para o gardián da vida? É a dunha especie interesante e espléndida; pola supervivencia desta especie, o ecólogo profundo loitará con todas as súas forzas. Miles de millóns de persoas, con todo, representan unha ameaza, non un obxecto de amor.

Mesmo concibir o desenvolvemento da humanidade, como especie, nunha masa próspera é unha loucura: aprobalo é impensable. Pola súa propia natureza, a humanidade xa é un depredador superior,

que consume grandes cantidades de recursos para manter as súas funcións vitais; polo tanto, a única maneira en que a humanidade pode habitar a biosfera é en pequeno número. Tamén hai que lembrar que a característica distintiva da especie humana, a autoconciencia, require un número limitado: entre masas de miles de millóns, a humanidade perde a súa identidade, mentres que a súa vida se ve privada de valor e significado.

Unha perspectiva sobre o estado do mundo ou o ABC do ecoloxista profundo (Segunda parte)

A visión do ecoloxista profundo

O ecoloxista profundo recoñece e percibe que a relación entre a natureza e a humanidade é unha cuestión de espazo. Os dereitos humanos = a campanada de morte da Creación. En última instancia, a supervivencia da especie humana é en si mesma unha cuestión de espazo. Polo tanto: os dereitos humanos = a campanada de morte da humanidade. Só as cantidades son esenciais. O globo ten un tamaño determinado: non medrará máis. Os seus recursos son limitados e non aumentarán. A vida pode non ser matemática, pero o seu marco si o é.

O ecoloxista profundo reflexiona e observa incesantemente o mundo, a humanidade e a sociedade, na súa relación coa natureza. As autoridades públicas xa parecen ter feito pequenos progresos na protección da vida (o Protocolo de Quioto, as reservas naturais protexidas da explotación económica, etc.); con todo, estas accións son só superficiais, dada a avalancha xeral. Tamén seguirán sendo superficiais se non abordan os problemas subxacentes da superpoboación e da economía occidental.

Segue sendo certo que os peores inimigos da vida son, por unha banda, un exceso de vida (vida humana, en particular) e, por outra, a lexislación e a estrutura das sociedades baseadas na economía de mercado. Canto máis robusta sexa unha sociedade, máis pacífica será; canto máis eficiente sexa o crecemento económico (é dicir, o saqueo dos recursos naturais), máis rápido se abandonarán outras formas de vida. Calquera cousa que interrompa a orde establecida da sociedade, causando caos e pánico, dálle tempo extra á natureza e, en última instancia, aos humanos.

Guerra

As guerras entre humanos son de grande interese para o conservador da vida porque parecen implicar certas posibilidades. A guerra é unha institución á que recorren con frecuencia as nacións, que a aman e a adoran. A guerra é como unha organización

xa establecida para a poda das poboacións humanas. Aínda así, as regras da guerra sempre aseguraron ata agora que a explosión demográfica poida continuar o seu curso. É difícil para o ecoloxista profundo non afundirse máis na desesperación: é a ecocatástrofe unha consecuencia inevitable da humanidade despois de todo?

Seguindo as súas regras, as guerras tradicionalmente só eliminaron os homes novos en número significativo: individuos que contribúen só minimamente ao potencial reprodutivo da súa especie. Mesmo un gran número de mortes masculinas causa unha perda de poboación nunha soa xeración porque practicamente sempre quedan suficientes destes machos, xunto cos veteranos masculinos de máis idade da guerra, para procrear coa poboación feminina fértil que case se salvou por completo. Así, a lei das grandes clases de idade, coñecida en todo o reino animal, axuda a repoñer rapidamente a poboación, anulando calquera ganancia obtida pola guerra. A reposición pode incluso xerar interese, de xeito que a longo prazo a poboación medra máis coa guerra que sen ela.

Por outra banda, os negocios (é dicir, a guerra contra a Creación) vense seriamente afectados cando as persoas loitan entre si: a guerra sempre é magnífica e preserva a vida neste sentido. Non obstante, a mesma lei desastrosa que se aplica á poboación tamén se aplica aos negocios: a guerra é seguida dun período frenético

de reconstrución, que fomenta e inspira o avance tecnolóxico e o investimento furioso, de xeito que as economías avanza.

Xunto cos negocios, as formas máis destrutivas de recreación humana, como o turismo, a construción de casas de vacacións e os deportes extremos, tamén se paralizan en tempos de guerra. Non obstante, despois da guerra, a poboación “compensará freneticamente as perdas”. Sería un raio de esperanza se as guerras se transformasen de tal xeito que se centrasen no verdadeiro potencial reprodutivo dunha poboación: mulleres novas e nenos, dos cales a metade son nenas. A menos que isto aconteza, a guerra seguirá sendo unha perda de tempo ou mesmo unha actividade nociva.

Democracia: A relixión da morte

O home non aprendeu case nada, mesmo ante o inminente fin do mundo. A maioría da xente segue a tomar as súas decisións diarias baseadas no que desexa e no que a satisfai.

O ecoloxista profundo nunca confunde as preferencias ou desgustos humanos, xa sexan propios ou alleos, co que debe facerse. Formulará os seus xuízos e establecerá as súas directrices baseándose no que é factible, sen diminuír a riqueza potencial da biosfera nin poñer en perigo

a súa continuidade. A democracia, pola contra, atende aos caprichos do home: a vontade do pobo. As consecuencias disto son aterradoras: ao que leva a democracia é ao tipo de sociedade suicida que vemos ao noso redor.

A democracia é o máis miserable de todos os sistemas sociais coñecidos, o piar da perdición. Baixo tal sistema de goberno, a liberdade inmanexable de produción e consumo e as paixóns do pobo non só se toleran, senón que se aprecian como os valores máis elevados. Os desastres ambientais máis graves ocorren nas democracias. Calquera tipo de ditadura é superior á democracia, xa que un sistema no que o individuo está sempre atado dun xeito ou doutro leva á destrución total máis lentamente. Cando reina a liberdade individual, a humanidade é tanto asasina como vítima.

A herexía da non violencia

O home non aprendeu case nada: hai persoas que aínda son santurróns na súa oposición á violencia independentemente do estado do mundo, e que presumiblemente continuarán do mesmo xeito ata o seu fin. Retorcerse en paz e amor debe ser doce, sen dúbida. Non obstante, é unha actitude sen sentido e desastrosa. Cunha envoltura asfixiante de seis mil millóns de persoas e todas as súas demandas cubrindo a superficie da Terra, o pacifismo está morto.

Nada é un exemplo máis inadecuado para o pacifismo que as ensinanzas de Gandhi. Mahatma Gandhi foi apoiado por 400.000 indios que se enfrontaron a 1.000 soldados británicos: que momento para predicar a paz! A minoría, pola contra, non ten máis remedio que recorrer á violencia contra a violencia: a unha violencia máis dura, máis nítida, máis astuta, masiva e fanática; unha vontade de ferro capaz de enfrontarse mesmo ao poder máis superior. Ao longo da historia, pódense atopar exemplos de derrotas e vitorias heroicas. Os finlandeses teñen un bo exemplo de como a violencia en mans dunha pequena minoría pode ter éxito: a Guerra de Inverno finlandesa. Un exemplo cen veces máis brillante pódese atopar nun acto bélico recente, no que un puñado de persoas moral e intelectualmente superiores conseguiron ferir gravemente a unha poderosa potencia mundial.

Cambiando a moralidade

O pensador e autor Eero Paloheimo, que de todos os finlandeses foi o máis incansable á hora de considerar posibles modelos alternativos para preservar a vida na Terra, comentou os ataques de Nova York e Washington. Paloheimo argumentou que estes incidentes anulaban toda “parla”, como lle gusta chamar aos escritos, presentacións, declaracións, marchas, os únicos métodos aos que el mesmo, como o autor deste artigo, se atreveu a recorrer.

Estes métodos son inútiles. O único que é eficaz, que debilita e sacode a orde actual inclinada á destrución do mundo, é a violencia extrema.

Eu mesmo non iría tan lonxe. Creo que o debate é necesario como fundamento: primeiro é necesario establecer de que se trata a cuestión. A conversa deliberativa e o traballo preliminar son inútiles se non conducen a unha confrontación tanxible, se prevalecen a covardía, a preguiza e o desexo de comodidade.

A medida que se achega o colapso do mundo e a explosión demográfica gaña impulso, as conclusións e doutrinas dun só pensador resultarán perdurables: todos somos fillos do noso tempo. Mesmo o coñecemento e as ensinanzas dun gran filósofo e especialista en ética como Xesús de Nazaret deben medirse no contexto do número de persoas presentes no seu tempo e a frecuencia das extincións. Entón, notarase que a mensaxe e a ensinanza moral de Xesús están en gran parte obsoletas e xa non son aplicables.

A manta humana paralizante estendida pola capa viva da Terra debe ser alixeirada pola forza: os buratos de respiración deben ser perforados nesta manta e a pegada ecolóxica do home debe ser eliminada. As formas de consumo fanfarrón deben ser esmagadas violentamente, a taxa de natalidade da especie controlada violentamente e o número dos xa nacidos

reducido violentamente, por calquera medio posible.

Hai que darse conta de que agora que entramos no terceiro milenio segundo o noso calendario, xa non hai individuos hu-

manos: só poboacións; sen sufrimento nin pracer individual, senón só a poda e a supervivencia das poboacións. E os animais, plantas e fungos inocentes: os que aínda quedan.